

Ustavni sud Crne Gore, u Prvom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama u sastavu od sudija Dragana Đuranović, predsjednica Vijeća i sudije Snežana Armenko i Momirka Tešić, članice Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 48 tačka 10 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Službeni list CG”, broj 11/15), na Vijeća, od 25. novembra 2024. godine, donio je

ODLUKU

ODBIJA SE ustavna žalba.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. M.V., iz Podgorice, koju zastupa R.J., advokatica iz Podgorice, podnijela je dana 31. marta 2021. godine, dozvoljenu i blagovremenu ustavnu žalbu protiv presude Višeg suda u Podgorici, Gž. br. 6592/20, od 12. januara 2021. godine i presude Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 2667/20, od 13. novembra 2020. godine, zbog povrede prava iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

2. U ustavnoj žalbi je u bitnom navedeno: da je sud proizvoljno primijenio propise; da je stranku zastupao kvalifikovani punomoćnik, te da imajući u vidu da stranka nema pravno znanje, u tom slučaju stranka ima pravo na troškove zastupanja po punomoćniku, koji je advokat, ako je takav zahtjev postavljen u postupku posredovanja; da je predlagač uspjela u sporu, jer je njen zahtjev usvojen i zaključen je sporazum o naknadi štete, te je postupak posredovanja imao svrhu. Konačno je predloženo da se usvoji ustavna žalba i osporena presuda ukine.

3. U postupku pokrenutim ustavnom žalbom, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava i čl. 68 i 75 Zakona o Ustavnom sudu, Ustavni sud, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj žalbi, utvrđuje da li je u postupku odlučivanja o pravima i obavezama podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo, pri čemu se, po pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice od čijeg postojanja zavisi ocjena o povredi ustavnog prava.

4. Ustavni sud je u sprovedenom postupku, na osnovu uvida u osporene akte i presude nadležnih sudova, te cjelokupnu dokumentaciju priloženu uz ustavnu žalbu, utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnositeljka ustavne žalbe je tužilja u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, u kojem je tražila isplatu troškova zastupanja, od strane kvalifikovanog punomoćnika pred Centrom za posredovanje u iznosu od 125,00€.

Osnovni sud u Podgorici je, presudom P. br. 2667/20, od 13. novembra 2020. godine, tužbeni zahtjev odbio kao neosnovan.

Odlučujući o žalbi, Viši sud u Podgorici je, presudom GŽ. br. 6592/20, od 12. januara 2021. godine, odbio izjavljenu žalbu i potvrdio prvostepenu presudu.

U obrazloženju osporene odluke je, u suštini, navedeno:

(...)da je tužilja preko kvalifikovane punomoćnice, dana 31. januara 2020. godine predlogom pokrenula postupak posredovanja pred Centrom za posredovanje protiv Ž. I. Crne Gore AD, radi naknade štete zbog nezakonitog umanjenja zarade za 2008. godinu i dalje. Punomoćnica tužilje je podneskom od 18. maja 2020. godine obavijestila Centar za posredovanje da joj je protivpredlagač izvršio određena plaćanja nakon podnošenja predloga, a u istom podnesku je stavila zahtjev za naknadu troškova shodno Advokatskoj tarifi Crne Gore. U zapisniku o posredovanju konstatovano je da je tužena izmirila obaveze prema tužilji nakon podnošenja predloga, kao i to da se tužena e-mailom od 4. juna 2020. godine izjasnila da ne prihvata plaćanje troškova za obradu i podnošenje predloga, nakon čega je punomoćnica tužilje izjavila da će naknadu troškova za zastupanje po ovom predlogu ostvarivati u sudskom postupku. Sud je na konkretan slučaj primijenio odredbu čl. 39 st. 3 Zakona o posredovanju, kojom je propisano da u postupku pred posrednikom, ako se stranke nisu drugačije dogovorile, svaka stranka snosi svoje troškove, a zajedničke troškove stranke snose na jednake dijelove. Iz zapisnika o posredovanju od 16. jula 2020. godine proizilazi da se stranke nijesu drugačije dogovorile, već da druga strana u sporu (ovdje tužena), ne prihvata plaćanje troškova za sastav predloga od strane kvalifikovane punomoćnice, pa je pravilan zaključak da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, jer ne postoji odredba koja obavezuje protivnika predlagača, kao učesnika u postupku posredovanja da drugoj stranci -predlagaču (ovdje tužilji) naknadi troškove nastale u postupku pred posrednikom.(...)

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE ODREDBE

Ustav Crne Gore

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 6 stav 1

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.

IV MJERODAVNO PRAVNO

Zakon o posredovanju (*“Službeni list RCG”, broj 30/05, “Službeni list CG” br. 29/12 i 18/19*)

Član 39

Troškovi postupka posredovanja moraju biti srazmjerni složenosti i značaju pitanja koja su predmet posredovanja.

Ako su stranke tokom sudskog postupka upućene na postupak posredovanja, odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na oslobađanje od plaćanja troškova postupka shodno se primjenjuju i na postupak posredovanja.

Ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele, svaka stranka snosi svoje troškove, a zajedničke troškove stranke snose na jednake dijelove.

V OSNOVANOST USTAVNE ŽALBE

6. Pozivajući se na odredbe člana 32 Ustava Crne Gore, podnosilac ustavne žalbe se žale na povredu prava na pravično suđenje, u suštini smatrajući da je Viši sud u Podgorici arbitrarno primijenio materijalno pravo, te da nijesu dali relevantni razlozi u osporenoj odluci kada je potvrđena prvostepena presuda, te da mu je na taj način povrijeđeno Ustavom i Konvencijom zaštićena prava.

7. Stoga će Ustavni sud predmetnu ustavnu žalbu razmatrati sa aspekta moguće povrede prava na pravično suđenje iz člana 32 Ustava i analogno tome, člana 6 stav 1 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

V PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

a) Opšta načela

8. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi, slijedeći stavove Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, ustanovio niz načela (ili uslova) koji moraju biti ispunjena da bi se određeni sudski postupak, posmatran u cjelini, mogao cijeniti pravičnim. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da je jedan od elemenata prava na pravično suđenje i pravo na obrazloženu sudsku odluku, koja podrazumijeva obavezu sudova da svoju odluku obrazlože tako da navedu jasne i razumljive razloge kojima su se rukovali prilikom njenog donošenja.

9. Međutim, ova obaveza ne znači da su sudovi dužni da daju detaljne odgovore na sva postavljena pitanja i argumente stranaka. Mjere u kojoj ova obaveza postoji zavisi od prirode odluke i okolnosti svakog pojedinačnog slučaja (vidjeti presude *Kuznetsov i drugi protiv Rusije*, od 11. januara 2007. godine, br. 184/02 i *Ruiz Torija protiv Španije*, od 9. decembra 1994. godine, br. 18390/91).

10. Prema praksi ESLJP, razlozi navedeni u obrazloženju odluke smatraće se argumentovanim i jasnim ukoliko iz njih nedvosmisleno proizilazi da sudovi nisu propustili da razmotre suštinski važne činjenice za rješenje spora, odnosno da uzmu u obzir pravno relevantne okolnosti koje su od značaja za presuđenje, da nisu proizvoljno odbili izvođenje dokaza koji bi mogli dovesti do drugačije odluke, odnosno zanemarili određene dokaze, bez navođenja jasnih razloga o njihovoj relevantnosti za konkretan slučaj.

11. U tom smislu, obrazloženje sudske odluke je izuzetno važno, jer nedostatak relevantnih i odlučujućih razloga za iznijete zaključke ukazuje na povredu pomenutog prava. Shodno tome, po nalaženju Ustavnog suda, proizilazi, da tumačenje činjenica i okolnosti od strane redovnih sudova, na kojima je zasnovan zaključak koji je od suštinske važnosti po prava i obaveze podnosioca, ne smije da bude takvo da dovodi u sumnju da je sud razmotrio sve specifične i bitne okolnosti konkretnog slučaja koji je bio dužan da ispita.

12. Stoga su ovlaštenja Ustavnog suda u postupku po ustavnoj žalbi ograničena na to da ispita da li su u određenom sudskom postupku poštovana ljudska prava i slobode zajemčene Ustavom i EKLJP i standardi koje je Sud izgradio u svojoj dosadašnjoj praksi.

b) Primjena opštih načela na konkretan slučaj

13. Podnositeljka tvrdi da se osporene presude zasnivaju na pogrešnoj i arbitrarnoj primjeni materijalnih propisa, što je dovelo do nedovoljno obrazložene osporene presude.

14. Ustavni sud smatra da je pravno pitanje u konkretnom slučaju zapravo pitanje tumačenja prava, što prvenstveno spada u domen nadležnosti redovnih sudova. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da je, prema praksi Evropskog suda, prvenstveno na domaćim organima, naročito sudovima, da rješavaju probleme tumačenja domaćih zakona. Sud ne treba da postupi kao sud „četvrte instance“, te stoga, neće prema čl. 6 st. 1 Konvencije dovoditi u pitanje ocjenu domaćih sudova, osim ako se njihova utvrđenja mogu smatrati proizvoljnim ili očigledno nerazumnim (vidi, *Aščerić protiv Bosne i Hercegovine*, odluka od 17. decembra 2019. godine, st. 23, sa ostalim referencama). Takvu praksu dosljedno prati i Ustavni sud u svojim brojnim odlukama.

15. Zadatak Ustavnog suda u tom kontekstu jeste da ispita, da li obrazloženja redovnih sudova ispunjavaju standarde iz člana 6 stav 1 Evropske konvencije, odnosno da li obrazloženja jasno upućuju na to da sudovi nijesu izvršili procjenu predmeta na proizvoljan način, te da li su sudovi propustili razmotriti sve relevantne faktore bitne za odlučivanje.

16. U vezi s prigovorom podnositeljke da su sudovi arbitrarno primijenili materijalno pravo, Ustavni sud primjećuje da je u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, Viši sud u Podgorici našao da je zahtjev podnositeljke neosnovan, te je isti odbio kao neosnovan. Svoj stav sud temelji na odredbi člana 39 stav 3 Zakon o posredovanju, te na činjenici da u postupku posredovanja, u principu, svaka stranka snosi svoje troškove, osim ako se stranke drugačije ne dogovore. U ovom slučaju tuženi, u postupku posredovanja nije pristao na naknadu troškova zastupanja, što je zapisnikom od 16. jula 2020. godine i konstatovano, te je odlučeno da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, iz kojih razloga nije moglo biti udovoljeno tužbenom zahtjevu.

17. Polazeći od navoda podnositeljke ustavne žalbe iznijetih u sudskom postupku koji je prethodio ustavnosudskom, načina na koji su sudovi utvrdili činjenice u konkretnom slučaju, te razloga kojima je zasnovana svoja osporena odluka, Ustavni sud ocjenjuje da ništa iz okolnosti konkretnog slučaja ne upućuje na to da bi primjena mjerodavnog prava pred žalbenim sudom na bilo koji način bila proizvoljna ili očigledno nerazumna. Upravo suprotno, očigledno je da je Viši sud u Podgorici u detaljnom obrazloženju svoje odluke naveo dovoljne i relevantne razloge za svoja utvrđenja.

18. Slijedom navedenog, okolnosti konkretnog slučaja ne upućuju da je procjena postupajućih sudova na bilo koji način bila proizvoljna ili očigledno nerazumna, na način da bi mogla dovesti do povrede ustavnog prava na pravično suđenje zajemčenog članom 32 Ustava.

Jednako tako, niti preostali prigovori istaknuti u ustavnoj žalbi ne upućuju na takav zaključak. Kada su u pitanju prigovori pogrešne primjene materijalnog prava, odnosno iznošenje sopstvenih interpretacija podnosilaca ustavne žalbe o tome na koji način je u konkretnom slučaju trebalo primijeniti materijalno pravo, Ustavni sud utvrđuje kako se radi o neosnovanim prigovorima "četvrtog stepena" koji u skladu sa uspostavljenom praksom Ustavnog suda ne otvaraju pitanje povrede Ustavom zajamčenih prava i sloboda, osim ako bi iz okolnosti slučaja proizlazilo da su osporene odluke proizvoljne ili očigledno nerazumne.

19. Ocjena je Ustavnog suda da su nadležni sudovi svoje odluke valjano obrazložili, dajući pri tom za svoja stanovišta jasne i valjano utemeljene razloge. Viši sud u Podgorici je potvrđujući stav prvostepenog suda, u osporenoj presudi, detaljno i jasno odgovorio na bitna pitanja iz žalbe, pa je iznijete stavove i ocjene obrazložio na način koji otklanja svaku sumnju u arbitrarnost postupanja i odlučivanja. Iz tih razloga, Ustavni sud ocjenjuje da je postupak koji je prethodio ustavnosudskom postupku, sagledavajući ga kao jedinstvenu cjelinu, bio vođen na način kojim je podnositeljki ustavne žalbe bilo obezbijeđeno pravo iz člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije, a pravni stavovi navedeni u osporenoj presudi, kao i u presudi koja joj je prethodila, zasnivaju na ustavnopravno prihvatljivom tumačenju materijalnog i procesnog prava, u skladu sa zahtjevima Ustavom garantovanog prava. Nezadovoljstvo podnositeljke ishodom postupka samo po sebi ne čini postupak nepravичnim, u smislu navedenih ustavnih garancija.

20. Stoga, sagledavajući postupak koji je prethodio ustavnosudskom postupku u cjelini, Ustavni sud smatra da osporenim presudama podnositeljki nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje zajemčeno članom 32 Ustava.

21. Ustavni sud ukazuje da je ovakav pravni stav izrazio u Odluci U-III br. 377/21, od 23. novembra 2023. godine.

Stoga, na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 378/21
25. novembar 2024. godine
P o d g o r i c a

Predsjednica Vijeća,
Dragana Đuranović,s.r.